

Filosofie „pro každého“

Odborné vědy (nebo jiné odborné činnosti) pronikají na veřejnost především ve svých výsledcích, rezultátech a produktech. I tam, kde nejde jen o „zboží“, které si může nějak „pořídit“ každý prostě zakoupením produktu, např. kdy výsledky vědecké práce mají vliv na to, jak „vidíme“ svět kolem sebe, jak „chápeme“ některé významné okolnosti a souvislosti apod., jde o „důsledky“ vědeckých poznatků, nikoli o to, aby člověka, který se o to zajímá, uváděly do vědy samé, do vědecké práce (nanejvýš jde jen referát, jak taková práce vypadá, když to je pro veřejnost dost zajímavé). Ve filosofii je to jiné; sami filosofové, když se pokoušejí o popularizaci své práce, si většinou ten rozdíl od odborných věd náležitě neuvědomují. Ve filosofii totiž nejde především o sdělování výsledků myšlenkové práce resp. filosofického uvažování, ale jde spíš o podání příkladu, jak se to dělá či má dělat, a má to vyústit v pozvání a výzvu, aby oslovený začal přemýšlet sám. Samozřejmě se to bez určitých „informací“, „faktických sdělení“ atd. neobejde, ale nejde o to především a na prvním místě. Vědec nechce přimět čtenáře spisu, který laikovi přibližuje, co vědec a jeho věda vlastně podnikají, aby to začal podnikat také, ale filosofovi o to jde. Celé úsilí filosofa, který chce srozumitelně vyložit, o čem sám přemýšlí a k čemu sám došel, směřuje naopak k tomu, aby podnítil čtenářův (nebo posluchačův) zájem a aby čtenář začal sám o věci přemýšlet a uvažovat, což vlastně znamená, aby byl schopen filosofovi porozumět, aniž by byl nucen s ním ve všem souhlasit. Ve vztahu k „laické veřejnosti“ jde vědcům o předávání věcných informací o výsledcích zkoumání; filosofům by naproti tomu mělo jít o předávání (resp. doporučování) způsobu myšlení, přičemž věcné poznatky si lze bez problémů vypůjčit buď z různých věd, ale třeba také z každodenního života apod. (Zajímavé přitom je, že vědci nechtěně resp. nevědomky předávají vedle výsledků svého bádání tak způsob svého myšlení, a ten bývá z filosofického hlediska velmi často zastaralý a vlastně neudržitelný, i když má obrovskou setrvačnost.)

(Písek, 070515-2.)